

**O‘SIB BORYAYOTGAN YOSH AVLOD QALBIDA
VATANPARLIK RUXIGA SINDIRISH PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK O‘RNI**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6581804>

Khasanov Nurmukhammad

Yusufjonov Kuyoshbek

Sultonov Sardorbek

Yusupov Arabboy

Ubaydullayev Saidakbar Saydaliyevich

Farg`ona davlat universiteti

Harbiy ta`lim fakulteti talabasi

Jasurbek Topivoldiyev

Fizika-texnika fakulteti 2 bosqich talabasi

Annotatsiya :Ushbu maqolmda ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, madaniy va ijtimoiy hayotning boshqa sohalarida mavjud bo'lgan inqirozdan keyingi hodisalar natijasida yosh avlodni tarbiyalash va tarbiyalash darajasini oshirish talab etiladi. Ushbu faoliyatning asosiy vazifalaridan biri-Rossiya fuqarosi va vatanparvarining shaxsiyatini tarbiyalash va rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish , uning manfaatlarini himoya qilishga tayyor va qodir.

Kalit so`zi :Shu munosabat bilan fuqarolik-huquqiy va vatanparvarlik ta'limi masalasi eng dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda.

Yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash masalalari ko'plab qo'llanmalar, o'qituvchilarning uslubiy ishlanmalari bilan bog'liq. Bu mavzuga bo'lgan qiziqish mamlakatimizda yoshlarni vatanparvarlik va fuqarolik tarbiyalashga qaratilgan ishlarni faollashtirish, shu bilan birga, o'qituvchilar ishiga bo'lgan yangi talablar vatanparvar, ishbilarmon va sog'lom odamlarni tarbiyalashga bevosita ta'sir ko'rsatish imkoniyati ularning alohida rolini belgilaydi.

Shunday qilib, o'quvchilarning vatanparvarlik ta'lim tizimini o'rganishning ahamiyati shundaki, u maktabda mamlakat fuqarosini tarbiyalash milliy yangilanishning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi.

Hozirgi bosqichda mavzuga amaliy qiziqish vatanparvarlik ta'limining mohiyatini tushunish zarurati, yangi ijtimoiy-siyosiy vaziyat va talabaning isloh qilingan turini belgilaydigan o'zgarishlar va talablarga muvofiq davlatning

ta'lim siyosatining samarali mexanizmi sifatida oqlanadi.90-larda Rossiya jamiyatining o'zgarishi ijtimoiy rivojlanish yo'nalishlarida keskin o'zgarishlarga olib keldi, bu jamiyatning muayyan tabaqalanishiga, hayot darajasining pasayishiga, yoshlar muhitida qiymatni qayta yo'naltirishga olib keldi. Ommaviy axborot vositalari orqali zo'ravonlik yashirin tashviqot va ma'naviy ustidan moddiy qadriyatlar ustuvor jamiyat ekilgan bo'lsa SSSR yagona ko'p millatli davlat qulashi natijasida millatlararo mojarolar kuchayganida fonida, yuqori axloqiy, ijtimoiy va faol shaxsni shakllantirish uchun hech qanday shart-sharoitlar mavjud aniq fuqarolik pozitsiyasi bilan ifodalangan. So'nggi paytlarda millatchilik hissiyotlari Rossiya jamiyatida sezilarli darajada oshdi. Bolalar va yoshlar o'rtasida negativizm, kattalarga nisbatan namoyon munosabat, haddan tashqari namoyon bo'lgan shafqatsizlik kuchaygan. Jinoyatchilik keskin oshdi va "yoshroq" bo'ldi. Ko'pgina bolalar bugungi kunda ta'lim muhitidan tashqarida, ko'chada, qiyin sharoitlarda qiyin ta'lim fanini o'rganishadi. O'tgan o'n yil mobaynida biz butun avlodni yo'qotib qo'ydik, ularning vakillari haqiqiy vatanparvar va munosib fuqarolar bo'lishi mumkin edi mamlakatimiz.

Vatanparvarlik tushunchalari va shartlarining xilma-xilligini aniqlash kerak.

Vatanparvarlik tushunchasi chuqur nazariy an'analarga ega bo'lib, asrlar osha orqaga qaytadi. Platonning Vatanning otasi va onasiga qaraganda qimmatroq ekanligi haqida dalillar bor. Keyinchalik rivojlangan shaklda, Vatanga bo'lgan muhabbat, eng yuksak qadriyat sifatida Machiavelli, Krizanich, Fichte kabi mutafakkirlarning asarlarida ko'rib chiqiladi.

So'nggi paytlarda bu yo'nalishda keng tarqalgan vatanparvarlik nafaqat ijtimoiy, balki ma'naviy, axloqiy, madaniy, tarixiy va boshqa tarkibiy qismlarni ham birlashtiradigan eng muhim ahamiyatga ega. Umumlashtirish bunday ta'rifni berishi mumkin:

"Vatanparvarlik-jamiyat va davlat hayotining barcha sohalariga xos bo'lgan eng muhim, doimiy qadriyatlardan biri insonning eng muhim ma'naviy mulki bo'lib, uning rivojlanishining eng yuqori darajasini ifodalaydi va Vatan manfaatini uchun faol va faol o'z - o'zini anglashda namoyon bo'ladi".

Vatanparvarlik o'z vataniga bo'lgan muhabbatni, uning tarixi, madaniyati, yutuqlari, muammolari, o'ziga xosligi va ajralmasligi tufayli jozibador va ajralmas bo'lib, shaxsning ma'naviy-axloqiy asosini tashkil etadi, uning fuqarolik pozitsiyasini va munosib, fidokorona, fidoyilikka, Vatanga xizmat qilishga bo'lgan ehtiyojini shakllantiradi.

Zamonaviy rus maktabida ta'lim jarayonining eng muhim qismi vatanparvarlik va millatlararo munosabatlarning madaniyatini shakllantirishdir, bu esa talabaning shaxsiyatini ijtimoiy-fuqarolik va ma'naviy rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Faqat vatanparvarlik va milliy muqaddas qadamjolarini yuksaltiruvchi tuyg'ular asosida Vatanga muhabbat mustahkamlanib, uning qudrati, sha'ni va mustaqilligi, jamiyatning moddiy va ma'naviy qadriyatlarini asrab-avaylash uchun mas'uliyat hissi paydo bo'ladi, shaxsning qadr-qimmatini rivojlanmoqda.

O'tmishning ko'plab mutafakkirlari va o'qituvchilari, insonning shaxsiy shakllanishi jarayonida vatanparvarlik rolini ochib, ularning ko'p tomonlama shakllantiruvchi ta'sirini ko'rsatdi. Misol uchun, K.G.Ushinskiy vatanparvarlik nafaqat ta'limning muhim vazifasi, balki kuchli pedagogik vosita ham ekanligiga ishondi: "o'z-o'zini hurmat qilmasdan hech kim yo'q, shuning uchun Vatanni sevmasdan hech kim yo'q, va bu sevgi tarbiya insonning yuragiga ishonchli kalitni va uning yomon tabiiy, shaxsiy, oilaviy va umumiy moyilliklariga qarshi kurashish uchun kuchli qo'llab-quvvatlaydi. »

Haqiqiy vatanparvarlik insonparvarlikdir, jumladan, boshqa xalqlar va mamlakatlarga hurmat, ularning milliy urf-odatlarini va an'analarini va millatlararo munosabatlar madaniyati bilan uzviy bog'liqdir. Shu ma'noda millatlararo munosabatlarning vatanparvarlik va madaniyati bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, organik birlikda harakat qiladi va pedagogikada " o'z vataniga sadoqat bilan xizmat qilish, unga sevgi va sadoqatni namoyon etish, uning buyukligi va shon-shuhratini anglash va his qilish, u bilan ma'naviy aloqasi, intilish uning sha'ni va qadr-qimmatini himoya qilish, kuch va mustaqillikni mustahkamlash uchun amaliy ishlar"

Yuqoridagi ta'rif vatanparvarlik tushunchasining mazmunini tushunishga imkon beradi. U quyidagilarni o'z ichiga oladi:

inson tug'ilgan va o'sgan joylarga qo'shilish hissi;

o'z xalqining tiliga hurmat;

Vatan manfaatlarini himoya qilish;

Vatan oldidagi burchni anglash, uning sha'ni va qadr-qimmatini, erkinligi va mustaqilligini himoya qilish (Vatanni himoya qilish);

fuqarolik his-tuyg'ularini namoyon qilish va Vatanga sadoqatni saqlab qolish;

o'z mamlakatining ijtimoiy va madaniy yutuqlari bilan faxrlanish;

Vatan uchun, davlat ramzlari, o'z xalqi uchun g'urur;

tarixiy o'tmishga, o'z xalqiga, urf-odatlariga va an'analariga hurmat bilan munosabatda bo'lish;

Vatan va o'z xalqining taqdiri, ularning kelajagi uchun o'z mehnatini bag'ishlash, Vatan qudratini va gullab-yashnashini mustahkamlash qobiliyati uchun mas'uliyat;

insoniylik, Mehribonlik, umuminsoniy qadriyatlar.

Haqiqiy vatanparvarlik, uning ta'rifidan ko'rinib turibdiki, ijobiy fazilatlarning butun majmuasini shakllantirish va uning uzoq muddatli rivojlanishini nazarda tutadi. Ushbu rivojlanishning asosiy qismi ma'naviy-axloqiy va ijtimoiy-madaniy tarkibiy qismlardan iborat. Vatanparvarlik insonning ma'naviyati, fuqarolik va ijtimoiy faolligining birligi bo'lib, uning ajralmasligi, Vatan bilan uzviy bog'liqligini anglaydi.

Tabiat, ota – onalar, qarindoshlar, Vatan, odamlar-tasodifan ildiz so'zlari emas. A. ning ta'rifi bilan. N. Vyrshchikova, bu "Vatan, qarindoshlik, ildiz va hamjihatlik, instinktlar darajasiga bog'liq bo'lgan sevgining his-tuyg'ulariga asoslangan vatanparvarlik makonidir". Bu kerak, chunki biz ota-onani, bolalarni, Vatanni, tug'ilgan joyimizni tanlamaymiz".

Vatanparvarlik maktab o'quvchilarini o'qitish, ijtimoiylashtirish va o'qitish jarayonida shakllanadi. Biroq, vatanparvarlikni rivojlantirish uchun ijtimoiy makon maktab devorlari bilan chegaralanmaydi. Bu erda jamiyatning oila va boshqa ijtimoiy institutlari: ommaviy axborot vositalari, jamoat tashkilotlari, madaniyat va sport muassasalari, diniy tashkilotlar, sog'liqni saqlash muassasalari, huquqni muhofaza qilish organlari, harbiy tashkilotlar, aholini ijtimoiy muhofaza qilish muassasalari, korporativ birlashmalar, qonli aloqalar, diasporalar va munosabatlar muhim o'rin tutadi. Hamma narsa e'tiborga olinishi kerak bolalarni tarbiyalash jarayonida o'qituvchilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Kuyoshbek, Y., Nurmukhammad, K., Arabboy, Y., Sardorbek, S., & Saydaliyevich, U. S. (2022, May). THE CONQUEST OF CENTRAL ASIA BY THE ARABS. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE (Vol. 1, No. 4, pp. 130-134).
2. Kuyoshbek Y. et al. THE CONQUEST OF CENTRAL ASIA BY THE ARABS //INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE. – 2022. – T. 1. – №. 4. – C. 130-134.
3. Kuyoshbek, Yusufjonov, et al. "THE CONQUEST OF CENTRAL ASIA BY THE ARABS." INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE. Vol. 1. No. 4. 2022.

4. Saydaliyevich, U. S., & Sardorbek, S. (2022). FIGHT AGAINST OFFENSES. RESPONSIBILITY OF MILITARY SERVICES. MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH, 11(1), 359-366.
5. Saydaliyevich, Ubaydullayev Saidakbar, and Sultonov Sardorbek. "FIGHT AGAINST OFFENSES. RESPONSIBILITY OF MILITARY SERVICES." MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH 11.1 (2022): 359-366.
6. Saydaliyevich U. S., Sardorbek S. FIGHT AGAINST OFFENSES. RESPONSIBILITY OF MILITARY SERVICES //MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH. – 2022. – T. 11. – №. 1. – C. 359-366.
7. Sardorbek No'monjon o'g, S. (2022). YOSHLAR ONGIDA MILLIY G'OYA VA MAFKURA TUSHUNCHALARI SHAKLLANTIRISH. SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 1(4), 11-15.
8. Sardorbek No'monjon o'g, Sultonov. "YOSHLAR ONGIDA MILLIY G'OYA VA MAFKURA TUSHUNCHALARI SHAKLLANTIRISH." SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM 1.4 (2022): 11-15.
9. Sardorbek No'monjon o'g S. et al. YOSHLAR ONGIDA MILLIY G'OYA VA MAFKURA TUSHUNCHALARI SHAKLLANTIRISH //SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM. – 2022. – T. 1. – №. 4. – C. 11-15.
10. PERSON, F. O. A. H. S. FarDU. Faculty of Military Education student.
11. PERSON, FORMATION OF A. HIGH SPIRITUAL. "FarDU. Faculty of Military Education student."
12. PERSON F. O. F. A. H. S. FarDU. Faculty of Military Education student.